

Lezen is groeien

Een impressie van de Feria Internacional del Libro Havana Cuba

door Diana Lebac

Over de hele wereld vindt in een bepaalde maand van het jaar de International Book Fair / Feria Internacional del Libro plaats. Het wordt aangekondigd als het grootste en meest belangrijke evenement van het betreffende land, dat tien dagen of langer door duizenden mensen wordt bezocht. Zo was vorig jaar bijvoorbeeld Nederland eregast op de Feria Internacional de Libro Bogotá, nu in 2017, Frankrijk.

Ook in La Habana Cuba werd dit jaar van 9-19 februari de 26e editie van de Feria Internacional del Libro Habana Cuba gehouden, met als eregast Canada. Kinderboekenauteur en voormalig uitgever Roel Jungslager, collega auteur Loekie Morales en ik waren uitgenodigd en stonden op het programma voor vrijdag 10 februari voor een lezing in Casa de Las Américas. Het werd een bijzondere ontmoeting en uitwisseling met Cubaanse en andere auteurs, en belangstellenden uit het Caribisch gebied en elders. Onze inleidingen werden verzorgd door Emilio Jorge Rodríguez, voormalig directeur van het Centro de Estudios del Caribe de Casa de las Américas, oprichter van het tijdschrift *Anales del Caribe* en onderzoeker en auteur van wetenschappelijke publicaties over de cultuur van Cuba, het Caribische gebied en de voormalige Nederlandse Antillen.

Op 11 februari vond de presentatie plaats van een nieuw prentenboek in het Spaans van Roel Jungslager *Lazarito y el árbol roto*, uitgegeven door Editorial Nueva Gente. Ook werd aan hem de Premio de la Humildad uitgereikt.

Het aanbod van boeken en de aanwezigheid van uitgevers uit het Caribisch gebied, Zuid-Amerika en overige delen van de wereld zoals Australië, is overweldigend. In Bogotá hadden we het al mogen ervaren, hier in La Habana konden we het nog eens rustig tot ons laten doordringen: Lezen is groeien, Vier het woord, Wij zijn boeken. De belangstelling van het publiek, waaronder

scholieren, is enorm. Wat ons het meeste opviel was dat de boeken zo betaalbaar, zeg maar spotgoedkoop, zijn. Vooral de kinderboeken getuigen van goeie kwaliteit en zijn mooi geïllustreerd. Wij voelden ons sterk verbonden met dit grote aanbod en met onze eigen producties en vertelden met trots over de ontwikkeling van de jeugdliteratuur op onze eilanden binnen de Reino.

Op zondag 12 februari waren wij te gast bij de consul van de Dominicaanse Republiek in Habana Cuba voor een heerlijke maaltijd. Dr. Pedro Ureña Rib heeft net zijn tweede boek gepubliceerd over het Caribisch gebied en de band met onze eilanden. Zelf heeft hij familieverbandschap met Curaçao. Aruba was ook aanwezig in de persoon van Hispanist Mirto Lacle, zijn vrouw Jennie en dochter Jamie. Opnieuw onderga ik de sensatie hoe diep de gesprekken over cultuur, literatuur en kunst reiken wanneer wij in gesprek raken met mensen uit de regio. Het maakt niet uit met wie je spreekt: de gewone man op straat, taxi chauffeurs, huismoeders, intellectuelen, de conversaties smeden op natuurlijke wijze een link met de geschiedenis van het eigen land waarbij het meest verrassende is dat de link wordt doorgetrokken naar onze eilanden. Het besef dat de Caribische eilanden, met name Sto. Domingo en Cuba een betekenisvolle band hebben met onze eilanden, hetgeen ook in hun boeken staat opgeschreven en de weg vindt naar hun onderwijs, vervult ons. Het is alsof onze voeten eindelijk de grond raken, alsof woorden niet enkel geroepen worden maar ook werkelijk iets zéggen. In dit gezelschap ondergaan wij dat we met elkaar, niet enkel verbonden, maar verweven zijn; op Curaçao leeft men doorgaans met het idee (en dat komt door ons onderwijs) dat het Caribisch gebied een vaag begrip is, en Europa lastig en beklemmend, maar verplicht. En hier, thuis bij dr. Ureña Rib, zitten Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Cuba en Sto. Domingo bij elkaar aan tafel en valt alles op zijn plek. In alle rust, inhoudelijk, onderbouwd. Het geeft een gevoel van geaard zijn. Het overvolle hoofd, warrig van allerlei cognities buiten de context, komt tot bedaren en krijgt lucht: een aha-ervaring. Als muziek, die om de zoveel gebouwen en etablissements in de straten van Old Havana weerklinkt.

Cuba leert mij dat het mogelijk is om te leven en om te kunnen gaan met schaarste. Als iets of een product er niet is, dan ís het er gewoon niet; je kunt echter oplossingen bedenken om aan een equivalent te komen door gebruik te

maken van je creativiteit en je vindingrijkheid. Het is een goeie discipline want oh, wat is het moeilijk wanneer je zelf uit een land komt waar alles met een *snap of the fingers* te krijgen is. Mijn verwenning en gemakzucht maken plaats voor het werkelijk beleven van het begrip *less is more*. Niet dat het geen moeite kost, wow, want hoe verwend zijn wij niet door onze materialistische en technologisch geavanceerde maatschappij. Nu komt mij dit enkel als een buitenkant voor. Ik wil het in dit artikel even niet hebben over politieke begrippen of ingaan op de nadelen van het regime. Het gaat me nu om de algemene uitstraling van innerlijke blijheid om me heen te observeren, verbaasd te staan bij de kunst bij deze bevolking om ieder moment van de dag de handen uit de mouwen te steken om te kunnen eten en leven, in plaats van mensen te beroven en atrako's te plegen, te zien en te horen wát het inhoudt om als volk werkelijk geletterd te zijn omdat het een vanzelfsprekend onderdeel vormt bij de opvoeding en het onderwijs van jong tot oud. Daarom zijn boeken belangrijk, maar zeker ook het op de hoogte zijn van elkaars literaire, dichterlijke, theatrale en historische werken en de uitwisseling ervan.

Literatuur, kunst, dans, muziek, folklore, theater en andere expressievormen scheppen eenheid, begrip en de wil om samen te werken. En dit laatste gaan we doen. Net zoals vorig jaar in Bogotá samen met Ronnie Lobo, Krishna Panday, Roselyn Jessurun en Roel Jungslager en dit jaar met Loekie Morales en wederom Roel Jungslager willen we de samenwerking steeds sterker maken. Op het programma staat alvast de totstandkoming van een encyclopedie met 100 auteurs van de eilanden die tot onze Reino behoren, onder aanvoering van literair wetenschapper Emilio Jorge Rodríguez, bestemd voor o.a. het Spaanstalig onderwijs in de regio.

